

1.1 ความนำ

การสื่อสารด้วยคำพูดในครั้งหนึ่ง ๆ ผู้พูดต้องมีการแปลงเสียงพูดออกมาในรูปพยางค์ วลี หรือประโยคประกอบกับการแสดงออกทางหน้าตา ท่าทางการสื่อความก็จะเกิดขึ้น นั่นคือ ได้มีการใช้ภาษานั่นเอง ผู้ร่วมสนทนาหรือผู้รับสารในครั้งนั้น ๆ จะตีความได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับลักษณะการใช้ภาษาของผู้พูด อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงลักษณะการ "รับสาร" ของ ผู้ฟังแล้วจะเห็นได้ว่า สิ่งที่ผู้ฟังได้ยินในอันดับแรกคือ "เสียง" และถ้าผู้พูดกับผู้ฟังมีประสบการณ์ ความ "รหัส" (code) ของภาษาร่วมกัน ผู้ฟังก็สามารถจำแนกได้ว่าเสียงที่ตนได้ยินนั้นเป็นพยางค์ วลี หรือประโยคในภาษาใด แล้วจึงตีความต่อไป เมื่อผู้ฟังเข้าใจ "สาร" นั้นแล้วมีความประสงค์ จะใดตอบ ผู้ฟังในครั้งนั้นก็ทำหน้าที่เป็นผู้ "ส่งสาร" แทนและผู้พูดก็จะกลายเป็นผู้ "รับสาร" ผลัดเปลี่ยนกันไปเช่นนี้จนกว่าการสนทนาครั้งนั้นจะสิ้นสุดลง

เมื่อพิจารณาในเชิงภาษาศาสตร์แล้วกล่าวได้ว่าลักษณะที่ผู้ฟังได้ยินในอันดับแรก สัมพันธ์กับระดับเสียง ต่อเมื่อจำแนกได้ว่าเสียงที่ได้ยินนั้นเป็นหน่วยทางเสียงตามรูปแบบของ พยางค์หรือคำในภาษาใดก็หมายความว่า ระดับระบบเสียง ระดับระบบคำ และระดับความหมาย ได้เข้ามาเกี่ยวข้อง ระดับความหมายนี้ยังเชื่อมโยงไปถึงระดับประโยคเมื่อผู้ฟังพิจารณาตีความ หน่วยทางภาษาที่สูงขึ้น ซึ่งได้แก่ วลี และประโยค ในการวิเคราะห์ภาษานักภาษาศาสตร์บางกลุ่ม เช่น บลูมฟิลด์ในสหรัฐอเมริกา มักจะให้ความสำคัญเพียงระดับระบบเสียง ระบบคำ และระดับ ไวยากรณ์ (Bloomfield, 1935) ส่วนเฟิร์ธในสหราชอาณาจักรให้ความสำคัญตั้งแต่ระดับเสียง ระบบเสียง ระดับความหมาย และระดับไวยากรณ์ (Firth, 1935) แนวคิดของเฟิร์ธจึง เหมาะสมกับงานวิเคราะห์การใช้ภาษาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ เพราะพิจารณาว่า "เสียง" บางเสียงซึ่งไม่ได้จัดเข้าในระบบเสียงของภาษานั้น ๆ แต่มีบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น เสียง เคาะ (clicks) ในภาษาไทยมีบทบาทและสามารถสื่อความได้ กล่าวคือเคาะปากใช้เมื่อเล่นกับ เด็กทารก เคาะลิ้นกับพื้นหรือปุ่มเหงือกแสดงความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ เป็นต้น ดังนั้นคำว่า "ภาษา" ในทัศนะของเฟิร์ธจึงรวมทั้ง "สัทศาสตร์" และ "ภาษาศาสตร์" ผู้วิจัยในที่นี้เห็นด้วย กับความคิดของเฟิร์ธ จึงได้ยึดหลักการว่า เมื่อพูดถึง "ภาษา" แล้วจะพิจารณาเรื่อง "เสียง" รวมด้วย

การ "มีภาษา" หรือพัฒนาการทางภาษาเป็นลักษณะเฉพาะของมนุษย์เท่านั้น สัตว์ต่าง ๆ ที่จัดว่าเป็นสัตว์ระดับสูง เช่น ลิงชิมแปนซี ซึ่งจากการทดลองของบุคคลต่าง ๆ ในอดีต (Gardner and Gardner, 1965 ; Hayes, 1951 ; Kellogg and Kellogg, 1933 ; Premack ; 1970) แสดงว่าถึงแม้สัตว์เหล่านั้นจะสามารถสื่อความ คัญเสียงหรือสัญลักษณ์ไบบ้าง แต่ความสามารถเช่นนั้นไม่เกินระดับเด็กเล็ก จึงอาจกล่าว ได้ว่าจะต้องมีองค์ประกอบอะไรบางอย่างที่ทำให้มนุษย์มีความสามารถในการพัฒนาภาษา แตกต่างไปจากสัตว์

1.2 องค์ประกอบในการพัฒนาภาษาของมนุษย์ องค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาภาษา ของมนุษย์ได้แก่ ลักษณะทางประสาทวิทยา ลักษณะทางจิตวิทยา และลักษณะทางสังคมวิทยา ซึ่งจะได้อธิบายถึงรายละเอียดดังนี้

1.2.1 ลักษณะทางประสาทวิทยา องค์ประกอบทางด้านประสาทวิทยาที่สัมพันธ์กับการ พัฒนาภาษาได้แก่การทำงานของสมอง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด กล่าวคือสมอง เป็นกลไกสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เริ่มตั้งแต่การเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ การหายใจ การย่อยอาหาร และการรับรู้ เป็นต้น กระบวนการทางภาษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ เกิดขึ้นในสมองเช่นกัน นั่นคือการพูดเกิดขึ้นในบริเวณภาษาซึ่งเรียกว่าบริเวณโบรคาและการ รับรู้ข้อความเกิดขึ้นในบริเวณเวอร์นิค (Penfield and Roberts, 1976) บริเวณภาษา ในสมองที่สัมพันธ์กับการพูดนั้นทำหน้าที่ควบคุมและประสานการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ที่ใช้ ในการพูด ส่วนบริเวณที่สัมพันธ์กับการรับรู้ภาษามีหน้าที่ "รับสาร" ต่าง ๆ ซึ่งผ่านมาจากหู และประสาทต่าง ๆ ภายในหูเป็นตัวส่งสารไปยังสมองบริเวณข้างत्म เมื่อรับสารแล้วก็จะส่งสาร ที่ตั้งใจตอบไปยังบริเวณทางภาษาในสมองที่สัมพันธ์กับการพูดเพื่อให้เปล่งคำพูดที่ตนต้องการ

อย่างไรก็ตามถึงแม้สมองจะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาภาษาของ มนุษย์ การทำงานของสมองเพียงอย่างเดียวไม่อาจทำให้มนุษย์พัฒนาภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่จำเป็นต้องทำงานควบคู่กันไปกับองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาและสังคมวิทยา ดังจะได้อธิบาย ต่อไปตามลำดับ

1.2.2 ลักษณะทางจิตวิทยา องค์ประกอบทางจิตวิทยาที่เอื้อต่อการพัฒนาภาษา ก็คือการ "เรียนรู้" ซึ่งเริ่มตั้งแต่การมีความคิดรวบยอดหรือความคิดสรุป (concept) ต่อสิ่ง ที่เป็นรูปธรรมในวัยทารกและเด็กเล็ก จนกระทั่งมีความคิดสรุปต่อสิ่งที่เป็นนามธรรมมากขึ้น เมื่อเด็กมีอายุสูงขึ้น ความคิดสรุปเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเด็กได้มีประสบการณ์ในโลกเพิ่มขึ้น และเมื่อถึงวัยหนึ่งคือตั้งแต่ 4 ขวบขึ้นไปถึงอายุประมาณ 16 ปี ความคิด (thought) ก็จะเกิดขึ้น เริ่มจากการมีความคิดซึ่งเป็นผลจากการเปรียบเทียบสิ่งของที่เป็นรูปธรรม ตามด้วย ความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลและความคิดที่แก้ปัญหาได้ในที่สุด (Piaget, 1959) นั่นคือความคิด ในลักษณะที่เป็นนามธรรมนั่นเอง การมีความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลนี้ช่วยเสริมให้การพูดหรือ การใช้ภาษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2.3 ลักษณะทางสังคมวิทยา จุดประสงค์ของการใช้ภาษาของมนุษย์นั้นก็เพื่อสื่อสาร ในสังคมซึ่งอาจจะสื่อสารด้วยภาษาเขียนหรือภาษาพูดก็ได้ การสื่อสารครั้งหนึ่ง ๆ นั้นย่อม ประกอบด้วยบุคคล 2 ฝ่าย คือผู้ "ส่งสาร" และผู้ "รับสาร" และมีการเปลี่ยนแปลงสลับกันไป จากประสบการณ์เกี่ยวกับโลกที่คนเรามากขึ้นเมื่อมีวัยสูงขึ้นทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะใช้ภาษา สื่อความได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ กาลเทศะ และสามารถใช้อย่างเหมาะสมกับ บุคคลวัยต่าง ๆ กัน และกับบุคคลที่มีสถานภาพต่าง ๆ กัน นอกจากนี้ "การเรียนรู้" ดังที่ได้อธิบาย แล้วยังช่วยให้บุคคลในสังคมใช้ภาษาในลีลาที่แตกต่างกันไปตามโอกาสต่าง ๆ ด้วย

บุคคลใดที่มีการพัฒนาทางสมองที่สมบูรณ์แต่ขาดองค์ประกอบทางจิตวิทยาหรือ ทางด้านสังคมวิทยา บุคคลนี้อาจพัฒนาภาษาได้แต่ไม่สามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสถานการณ์และปรากฏการณ์ในสังคม

* สรุปได้ว่าโดยปกติทั่วไปแล้วมนุษย์ทุกคนเกิดมาจะมีความสามารถทางภาษาดั้งเดิม โดยมียกลไกการทำงานในบริเวณภาษาในสมอง และเมื่อมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) กับบุคคล รอบด้านจากสังคมเล็ก ๆ ขยายไปในกลุ่มชนมากขึ้น ประกอบกับพัฒนาการทางจิตหรือความรู้ เกี่ยวกับโลก เด็กก็จะค่อย ๆ พัฒนาระบบภาษาของตนเองขึ้นมา ต่อมาจึง "েলা" เสียงพูด และการใช้ภาษาของตนเรื่อยไปทีละน้อยจนคล้ายกับภาษาของผู้ใหญ่ในที่สุด, องค์ประกอบทั้งสาม คือ สมอง จิต และสังคม จึงมีความสำคัญเท่า ๆ กันจะขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งเสียมิได้

คำอธิบายข้างต้นนี้เป็นการตอบคำถามว่ามนุษย์เราพัฒนาภาษาได้อย่างไร
ต่อไปจะเป็นการวิเคราะห์คำถามที่ว่ามนุษย์เราพัฒนาอะไรบางอย่างโดยจะไต่ถวิลถึงขั้นตอน
ในการพัฒนาภาษาแก่ตนเอง

1.3 ขั้นตอนในการพัฒนาภาษาแม่ เมื่อเด็กแรกเกิดเกิดการสื่อสารต่อสังคมหรือการแสดง
ความรู้สึกที่มีต่อภาวะใหม่รอบด้านกระทำได้โดยการร้องไห้ ต่อมาเมื่อมีอายุมากขึ้นเริ่มมี
เสียงอ้อแอ้ และเสียง "กุ" เมื่อมีความสบายใจส่วนการร้องไห้เกิดขึ้นเมื่อหิว อึดอัด
หรือไม่สบายเป็นส่วนใหญ่ สำหรับเสียงอ้อแอ้นี้ในตอนต้นประมาณ 3 เดือน ถึง 5 เดือน
ประกอบด้วยเสียงคล้ายเสียงสระเป็นส่วนใหญ่ การออกเสียงมีลักษณะ "เหลว" เนื่องจาก
กล้ามเนื้อยังเจริญไม่เต็มที่ (Tuaycharoen, 1978) และเสียงที่เปล่งออกมามีรูปปาก
ในลักษณะกลาง ๆ คือไม่เหยียดมากและไม่ทอมามากนัก สำหรับเสียงพยัญชนะมีบ้างแต่ไม่ชัดเจน
เช่นกัน เสียงที่เด็กเปล่งออกมาในช่วงนี้ ไม่อาจนับได้ว่าเป็นเสียงในภาษาแม่ เนื่องจาก
เป็นการอ้อแอ้กับกล่ามน้อยในการเปล่งเสียง ผิดการหายใจชัดเจนจากปกติในขณะเปล่งเสียง
เป็นต้น ดังนั้นการอ้อแอ้ของเด็กในวัย 3-5 เดือน จึงยังไม่ใช้ภาษาในความหมายของ
ภาษาศาสตร์ คือยังไม่มีความหมายในภาษา แต่เป็นจุดเริ่มของการพัฒนาตามเสียงเท่านั้น และเสียง
ที่เปล่งออกมาในระยะนี้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันสำหรับเด็กชนชาติต่าง ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้เคยทดลอง
มาแล้ว (พิศพิศย์ ทวยเจริญ, 2528)

ต่อมาเมื่อเด็กมีวัยสูงขึ้นคือ จาก 5 เดือน ถึง 8 เดือน ซึ่งเรียกว่า
การอ้อแอ้ตอนปลาย ลักษณะการอ้อแอ้หรือเปล่งเสียงส่วนใหญ่มีรูปแบบชัดเจนในลักษณะ
พยางค์ แต่ละพยางค์มีน้ำหนักและมีจังหวะสม่ำเสมอมากขึ้น อย่างไรก็ตามการอ้อแอ้
แบบเดิมคือแบบ "เหลว" ยังมีอยู่บ้างไม่หายไปอย่างสิ้นเชิง ในช่วงนี้เองพ่อแม่หรือผู้ดูแล
จะพูดหรือเลียนเสียงของเด็ก พร้อมทั้งทำให้เด็กเลียนแบบมากขึ้น บางเสียงที่เด็ก
เปล่งออกมาไม่ว่าจะเป็นในลักษณะพยางค์เปิดหรือพยางค์ปิดฟังคล้ายกับคำในภาษาแม่ พ่อแม่
จึง "ทักทัก" ว่าเด็กพูดภาษานั้น ๆ ได้แล้ว ความจริงเสียงที่ฟังคล้ายเสียงในภาษาแม่ก็เป็น
เพียงสัญญาณแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาการเปล่งเสียงของเด็กนั้นเอื้อต่อการพัฒนาภาษาแม่เท่านั้น ๆ แล้ว
ต่อมาเสียงและพยางค์ใดที่เด็กได้ยินในสังคมรอบตัวบ่อยเข้า และเข้าใจได้ว่าเสียงนั้นสื่อความ
กับคนรอบข้างได้ ตลอดจนสามารถเปล่งเพื่อใช้สื่อความตัวเองเมื่อนั้นถือว่าเด็กเริ่มพัฒนาภาษา
นั้น ๆ แล้ว ซึ่งจะเกิดขึ้นในวัย 8-11 เดือน

ในวัย 8 ถึง 11 เดือน เป็นวัยที่เด็กสนใจที่จะสื่อความด้วยเสียงมากขึ้น รู้จักเลียนแบบพยางค์ต่าง ๆ และเริ่มสนุกกับสังคมนาฏศิลป์โดยรู้จัก "เล่น" และใช้ "เสียง" มากขึ้น เป็นการเริ่มใช้ "ปฐมภาษา" คือใช้เสียงในการสื่อความกับบุคคลในสังคม และจะพัฒนาเป็นการใช้คำที่มีความหมายในภาษาแม่แทนเสียงเหล่านี้ในที่สุดคือประมาณตอนปลายของช่วงนี้

ในระยะที่เด็กพัฒนา "คำ" ใช้สื่อความคือในวัยประมาณ 11 เดือนขึ้นไปนั้น การพัฒนาค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไป เริ่มจากคำโดด คือคำพยางค์เดียว จากการศึกษาของผู้วิจัยเองพบว่าในวัย 11-16 เดือนนั้น เด็กไทยที่ผู้วิจัยศึกษาพัฒนาคำโดดได้ถึง 20 คำ (Tuaycharoen, 1977)

จาก 16 เดือนขึ้นไปเด็กเริ่มใช้ถ้อยความที่ยาวมากขึ้นในการสื่อความ โดยการเอาคำที่ตนพูดได้หรือเพิ่งเรียนรู้ใหม่มารวมเข้าเป็นลักษณะถ้อยความที่ใช้ได้ในภาษาแม่ ลักษณะของถ้อยความดังกล่าวประกอบด้วยหน่วยที่สื่อความหมายได้ทันทีโดยบางครั้งส่วนที่แสดงไวยากรณ์ในภาษาไว้ เช่นในภาษาอังกฤษจะละหน่วยประเภท article หรือหน่วยคำที่แสดงพหูพจน์ เป็นต้น การออกเสียงของเด็กในวัยนี้ยังไม่ชัดเจนเท่าผู้ใหญ่แต่เป็นการแสดงความสามารถในการ เลือกสรรเสียงที่ตนสามารถเปล่งได้มาแทนเสียงที่ตนยังเปล่งไม่ได้

ในช่วงต่อไปคือในวัยตั้งแต่ 1 ขวบครึ่งถึง 5 หรือ 8 ขวบ เด็กจะค่อย ๆ พัฒนารูปแบบภาษาของตนเองขึ้นเรื่อย ๆ จนคล้ายภาษาแม่ในที่สุด แต่ก่อนที่จะพูดได้เหมือนผู้ใหญ่ นั้น เด็กจะต้องเรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งอาจได้มาจากการฟังผู้ใหญ่พูดค่อย ๆ ครั้น หรืออาจมีผู้ใหญ่แก้ไขโดยตรงบ้าง นอกจากนี้เด็กยังต้องพัฒนาทักษะเฉพาะอื่น ๆ ที่ปรากฏในภาษานั้น ๆ ด้วย เช่น เด็กไทยจะพัฒนาการใช้ลักษณะนาม ตั้งแต่ประมาณอายุ 2½ ขวบขึ้นไป จนถึงวัยเข้าโรงเรียน (Tuaycharoen, 1984)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าในระยะแรกเกิดจนถึงเดือนที่ 5 นั้น การเรียนรู้ภาษาแม่ยังเป็น ระดับเสียง ซึ่งเป็นการฝึกกลไกในการออกเสียง การเปล่งเสียงในระยะนี้มีลักษณะคล้ายคลึงกันสำหรับเด็กทุกชาติทุกภาษา การเรียนรู้การใช้คำในระบบภาษาแม่จะเริ่มในปลายปีแรกคือตั้งแต่ 8 เดือนขึ้นไป และเริ่มมีการพัฒนาการสื่อความหมายด้วยคำในภาษาแม่ นั่นคือเด็กพัฒนาในระดับ ระบบเสียง ระบบคำ และความหมาย ต่อไปจึงพัฒนาระบบ ไวยากรณ์

หลังจากปีแรกจนถึงปีที่สองของชีวิต อัตราการเพิ่มคำศัพท์ค่อนข้างช้า ทั้งนี้อาจ
กล่าวได้ว่าเด็กเริ่ม "กล่า" (refine) การเปล่งเสียงของท่อนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นคือ
กลไกในการออกเสียงทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเมื่อความสนใจหันเหไป
ในการใช้กลไกการออกเสียงให้เหมาะสม การพัฒนาการเรียนรู้ในอีกด้านหนึ่งคือการขยาย
คำศัพท์ที่จะคงตัวไประยะหนึ่ง ภายหลังจากปีที่สองไปแล้ว อัตราการเพิ่มของ "คำศัพท์"
จะเร็วมาก และจะเพิ่มไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งอายุ 8 ขวบ หลังจากนั้นการเพิ่มคำศัพท์ขึ้นอยู่กับ
ประสบการณ์ในสังคม ความจริงแล้วในระหว่าง 2-5 ขวบ เด็กได้พยายามสังเกตและ
ใช้โครงสร้างของประโยคในภาษาผู้ใหญ่มาแล้ว ประกอบกับในช่วง 5-8 ขวบ เด็กเริ่มมี
ทักษะในการอ่าน สามารถอ่านได้ การเรียนรู้คำศัพท์จึงเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม
ในช่วงอายุ 5-8 ขวบนั้น เด็กควรจะมีการออกเสียงในภาษาแม่ได้คล้อยคลึงกับแนวปกติ
ของการออกเสียงในภาษานั้น ๆ

การศึกษาขั้นต้นในการพัฒนาภาษาแม่มหาชนทราบกระบวนการพัฒนาภาษาโดยทั่วไป
นั้นสามารถนำมาใช้เป็นแนวปกติขั้นต้นสำหรับพิจารณาดูว่าในช่วงอายุหนึ่ง ๆ เด็กควรจะพัฒนา
ภาษาได้ในระดับใดของภาษา และถ้าถึงวัยหนึ่ง ๆ แล้วการพัฒนาภาษายังไม่เกิดขึ้นหรือมีการ
พัฒนาบ้างแต่ด้อยกว่าแนวปกติ ผู้ที่เกี่ยวข้องก็จะได้สังเกตความผิดปกติทางภาษาที่เกิดขึ้นและ
ดำเนินการได้ทันเพื่อให้การฟื้นฟูความผิดปกติได้ผลดีและเร็วขึ้น ในที่นี้จะได้กล่าวถึงลักษณะ
ความผิดปกติทางภาษาลักษณะต่าง ๆ ซึ่งได้มีการรายงานไว้

1.4 ความผิดปกติทางภาษา

อุปสรรคที่จะทำให้มนุษย์เรามีพัฒนาการทางภาษาที่ค่อยไปจนสามารถสังเกตได้ว่า
มีความผิดปกติทางภาษานั้น มีสาเหตุมาจากการสูญเสียการได้ยินมาตั้งแต่กำเนิด การมีพัฒนาการ
ทางสมองล่าช้า การได้รับอุบัติเหตุกระทบกระเทือนบริเวณสมอง และการมีโรคทางอารมณ์
ผู้ที่มีพัฒนาการทางภาษาผิดปกติไปนั้น มักจะมีปัญหาความบกพร่องทางด้านการศึกษา ซึ่งจะได้
สรุปจากคำอธิบายของ แวน ไรเพอร์ (Van Riper, 1978) ไว้ดังนี้

1.4.1 ความผิดปกติทางการพูด (Articulatory Disorders) ความผิดปกติทางการพูด หรือพูดไม่สอดคล้องตามระบบภาษาแม่ หรือบางคนอาจใช้คำว่า "พูดไม่ชัด" (รจนา ทรรทรานนท์ และคณะ, 2529) เป็นลักษณะความบกพร่องทางการพูดที่พบมากที่สุด และมักมีลักษณะการพูดโดยใช้หน่วยเสียงอื่น ๆ ในภาษาแม่มาแทนหน่วยเสียงที่ตนพูดไม่ได้ หรืออาจจะตัดหน่วยเสียงบางหน่วยเสียงทิ้งไป หรืออาจมีลักษณะที่ออกเสียงที่ "คลุมเคลือ" ฟังไม่ได้ศัพท์ ซึ่งความผิดปกติทางการพูดเหล่านี้มีความรุนแรงมากน้อยแตกต่างกันไป

1.4.2 ความผิดปกติทางการเปล่งเสียง (Voice Disorders) เป็นความผิดปกติที่เกิดจากการทำงานของเส้นเสียง ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากพยาธิสภาพของอวัยวะดังกล่าว หรือมีสาเหตุมาจากอาชีพหรือสภาพอารมณ์ได้ ลักษณะของความผิดปกติมีแตกต่างกันไปตั้งแต่ไม่มีเสียงเลย ถึงพ้องเสียงบาง แต่เสียงที่เปล่งออกมานั้นมีการทำงานของเส้นเสียงผิดปกติไปจากธรรมชาติซึ่งทำให้เกิดเสียงแหบ เสียงสูงมาก เสียงต่ำมาก พูดเป็นเสียงเดียวตลอด เป็นต้น

1.4.3 ความผิดปกติทางคุณลักษณะของการเปล่งเสียง (Disorder of Voice Quality) เช่น เสียงขึ้นจมูกมากเกินไป เสียงแทรกลมหายใจ (breathy voice) หรือเสียง "ออก" คำ (creaky voice) เป็นต้น อย่างไรก็ตามการเปล่งเสียงลักษณะดังกล่าวแล้วข้างต้นเกิดเพียงชั่วคราวเพื่อสร้าง "สีสัน" ให้แก่การพูด ลักษณะเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นความผิดปกติ เช่น การเล่นละครในฉากที่พระเอก "บอกรัก" นางเอกอาจจะใช้เสียงแทรกลมหายใจ แต่ถาลักษณะการเปล่งเสียงดังกล่าวแล้วเกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งตลอดเวลา ถือว่ามีความผิดปกติเกิดขึ้น

1.4.4 การพูดติดอ่าง (Stuttering) การพูดติดอ่างเป็นผลทำให้เสียความคล่องตัวของ การพูดปกติจนเป็นที่สังเกตได้ และทำให้มีความคับข้องใจเกิดขึ้นแก่ทั้งผู้พูดและผู้ฟัง ปกติแล้วมนุษย์ทุกคนไม่ได้พูดคล่องเสมอไป ย่อมมีการพูดตะกุกตะกักบ้าง มีความลังเลใจผสมบ้าง หรือมีการพูดหลังปากบ้าง ถ้าปรากฏการณ์เช่นนี้มีได้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา ก็จะไม่เป็นความบกพร่อง แต่ถาเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ในลักษณะต่าง ๆ แล้วถือว่ามีความผิดปกติ

1.4.5 ความผิดปกติของอวัยวะที่ใช้ในการพูด ในการเปล่งเสียงพูดครั้งหนึ่ง ๆ ผู้พูดต้องใช้อวัยวะในปากตั้งแต่ปากขึ้นไปบริเวณช่องคอ ช่องปากและใช้ส่วนหน้าสุดคือริมฝีปาก เมื่อใดก็ตามที่มีความผิดปกติของอวัยวะที่ใช้ในการเปล่งเสียงพูด การพูดก็จะผิดปกติไปด้วย เช่น ผู้ที่ผ่าตัดขจัดกล่องเสียงเนื่องจากเป็นโรคร้าย บุคคลที่มีปากแหว่งเพดานโหว่ที่มีได้ทำศัลยกรรมตกแต่งในวัยเด็ก หรือมีการทำศัลยกรรมตกแต่งแล้วแต่ทำได้ไม่ดี หรือบุคคลที่มีเส้นใต้อันสั้นหรือตึงมาก ตลอดจนบุคคลที่มีการสับสนผิดปกติ

1.4.6 ความผิดปกติทางสมองลักษณะต่าง ๆ ผู้ที่มีความผิดปกติทางสมองในบริเวณภาษานั้น จะเกิดความผิดปกติทั้งการเปล่งเสียงพูดและการรับรู้ความ กลุ่มนี้ได้แก่ผู้ที่ขาดทักษะในการใช้ภาษา (Aphasia) ผู้ที่มีความผิดปกติทางสมองที่สัมพันธ์กับระบบประสาทที่สัมพันธ์กับกลไกการเคลื่อนไหวอวัยวะรวมทั้งอวัยวะในการพูด (Cerebral Palsy) บุคคลในกลุ่มนี้อาจมีความผิดปกติในลักษณะรวมคือ การพูด การใช้ภาษา การเปล่งเสียง และความคล่องตัวในการพูด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของความผิดปกติในสมอง

1.4.7 ความผิดปกติทางด้านการฟัง ผู้ที่มีความผิดปกติในด้านการได้ยิน หรือมีความสูญเสียการได้ยินในระดับต่าง ๆ มักมีผลทำให้การพูดผิดปกติไปด้วย

ความผิดปกติทางด้านการพูดที่กล่าวถึงทั้งหมดนี้อาจเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกเพศทุกวัยและถ้าไม่ได้รับการฟื้นฟูหรือแก้ไขให้การพูดดีขึ้น ผลเสียย่อมเกิดขึ้นกับบุคลิภาพและสุขภาพจิตของบุคคลนั้น ๆ ควรที่บุคคลหลาย ๆ ฝ่ายจะได้ร่วมมือกันหาวิธีการที่จะแก้ไขความผิดปกติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และนักภาษาศาสตร์ก็เป็นบุคคลฝ่ายหนึ่งที่จะช่วยวิเคราะห์และหาแนวทางอันเป็นประโยชน์ในงานแก้ไขความผิดปกติทางการพูด

1.5 บทบาทของนักภาษาศาสตร์กับการแก้ไขความผิดปกติทางการพูด

โดยทั่วไปแล้วในตอนต้นว่าหน้าที่ของนักภาษาศาสตร์คือการวิเคราะห์ภาษาตั้งแต่ระดับ "เสียง" ขึ้นไปจนถึงระดับที่มีการใช้ภาษาที่มีรูปแบบยาวขึ้น เช่น ประโยค หรือข้อความต่าง ๆ งานวิเคราะห์เหล่านี้มักจะทำเพื่อผลทางวิชาการด้านภาษาศาสตร์เอง หรือนำไปประยุกต์กับศาสตร์แขนงอื่น ๆ เช่น สังคมวิทยา จิตวิทยา มานุษยวิทยา ปรัชญา ประวัติศาสตร์ คอมพิวเตอร์ศาสตร์ และการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

นอกจากนี้ภาษาศาสตร์ยังมีบทบาทสำคัญในศาสตร์อีกสาขาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพยาธิวิทยาต่าง ๆ ซึ่งมีผลให้เกิดความบกพร่องหรือความผิดปกติในการพูดและการใช้ภาษาของมนุษย์นั้นคือทางด้านพยาธิวิทยาทางการพูดหรือ Speech Pathology นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับงานด้านการศึกษาบำบัดฟื้นฟูความผิดปกติทางการพูดหรือ Speech Therapy การวินิจฉัยสาเหตุของความผิดปกติ ตลอดจนการแก้ไขความผิดปกติทางการพูดจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงด้านภาษาศาสตร์ ผู้แก้ไขความผิดปกติทางการพูด ศัลยแพทย์ กุมารแพทย์ ตลอดจนทันตแพทย์ จะได้ประสานงานกัน และปฏิบัติงานซึ่งเอื้อซึ่งกันและกัน การทำงานของนักภาษาศาสตร์ที่เอื้อต่อการหาแนวทางฟื้นฟูความผิดปกติดังกล่าวข้างต้นนั้น เป็นการนำวิชาการด้านนี้มาใช้สังคมได้อย่างเหมาะสม (Crystal, 1976)

หลายทศวรรษที่ผ่านมาพบว่าความผิดปกติทางการพูดมีปรากฏมากในกลุ่มประชากรไทยวัยต่าง ๆ กัน และกลุ่มชนที่อยู่ในวัย 5 ถึง 10 ขวบ จะเป็นกลุ่มที่สำคัญที่สุดที่ควรได้รับการวินิจฉัยและแก้ไขความผิดปกติทางการพูด ทั้งนี้เพราะการพูดสัมพันธ์กับสมองที่ควบคุมกลไกการเคลื่อนไหวอวัยวะ และในวัยเด็กกลไกการทำงานดังกล่าวยังไม่คงที่โอกาสที่จะแก้ไขให้ดีขึ้นมีมากกว่าในวัยรุ่นหรือวัยผู้ใหญ่ ซึ่งการทำงานของสมองคงที่แล้ว การประยุกต์ใช้ภาษาศาสตร์ในการฟื้นฟูหรือแก้ไขความผิดปกติทางการพูดของเด็กไทยนั้นมีผู้กระทำน้อยมาก ที่ผ่านมามีเพียงการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพัฒนาการทางภาษาของเด็กไทยในการสร้างระบบเสียงใหม่ให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินเท่านั้น (พิณทิพย์ ทวยเจริญ และคณะ 2521-2522) ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับความผิดปกติทางการพูดของเด็กไทย เพื่อจะได้นำผลไปใช้ประโยชน์ในสังคมต่อไป

1.6 จุดมุ่งหมายของการวิจัย การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้

- 1.6.1 เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางสรีรศาสตร์ที่ปรากฏในความผิดปกติทางการพูดของเด็กไทย
- 1.6.2 เพื่อพิจารณาสาเหตุของความผิดปกติทางการพูดของเด็กไทย
- 1.6.3 เพื่อหาแนวทางแก้ไขความผิดปกติทางการพูด

1.7 ขอบเขตของการศึกษา

- 1.7.1 การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ความผิดปกติทางการพูด (Articulatory Disorders) เท่านั้น มิได้รวมถึงความผิดปกติอื่น ๆ ที่ปรากฏอยู่ในความผิดปกติทางภาษาที่กล่าวไว้ใน 1.4
 - 1.7.2 เด็กไทยที่เป็นประชากรในการศึกษาครั้งนี้มีอายุระหว่าง 5-10;4 ขวบ ไม่จำกัดเพศ และเป็นเด็กที่ไม่มีความพิการใด ๆ ทั้งทางร่างกาย สมอง และอารมณ์
 - 1.7.3 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณลักษณะใช้ศัพท์ในภาษาอังกฤษว่า descriptive หรือ qualitative ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในการพูดของประชากรแต่ละคนอย่างละเอียด ดังนั้นจึงไม่มีการใช้สถิติใด ๆ ทั้งสิ้น แต่อาจแสดงค่าร้อยละบางเพื่อประโยชน์ในการเปรียบเทียบ
 - 1.7.4 เนื่องจากลักษณะของการวิเคราะห์เป็นแบบคุณลักษณะดังที่กล่าวไว้ใน 1.7.3 จำนวนประชากรจึงจำกัดเพียง 26 คนเท่านั้น
 - 1.7.5 การวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์เท่านั้นและการวินิจฉัยสาเหตุต่าง ๆ ของความผิดปกติทางการพูดก็จะอยู่ในขอบข่ายของวิชาภาษาศาสตร์เช่นเดียวกัน
 - 1.7.6 การถ่ายทอดเสียงพูดของประชากรในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการถ่ายทอดในลักษณะที่ให้รายละเอียดทางเสียงมาก (narrow transcription) เพื่อให้เห็นลักษณะทางเสียงต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในการพูดของประชากร
- 1.8 ลักษณะการถ่ายทอดข้อมูล การถ่ายทอดข้อมูลของงานวิจัยครั้งนี้มี 2 ลักษณะ คือ การถ่ายทอดข้อมูลของถ้อยคำพูดของประชากรและการถ่ายทอดข้อมูลของผู้วิจัยหรือผู้ช่วยผู้วิจัย ซึ่งได้เป็นผู้ร่วมสนทนาหรือร่วมทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ลักษณะการถ่ายทอดข้อมูลด้วยคำพูดของประชากรซึ่งจะเรียกว่า "เด็ก" แตกต่างกับการถ่ายทอดถ้อยคำพูดของผู้วิจัยหรือผู้ช่วยผู้วิจัยซึ่งจะเรียกว่า "ผู้ใหญ่" ดังต่อไปนี้

การถ่ายถอดถ้อยคำพูดของเด็กถ่ายถอดโดยให้รายละเอียดมาก เสียงพยัญชนะ
 ใช้สัทอักษรสากล (International Phonetic Alphabet) ฉบับ Revised to 1979
 โดยใส่เครื่องหมายแสดงลักษณะพิเศษอื่น ๆ ในการออกเสียง (diacritics) เพิ่มเติม
 อย่างไม่จำกัดในบางครั้งการออกเสียงของเด็กมีลักษณะพิเศษทางเสียงแตกต่างไปจากที่มี
 เครื่องหมายระบุไว้ในตารางสัทอักษร ผู้วิจัยจึงได้กำหนดเครื่องหมายแสดงลักษณะพิเศษ
 อื่น ๆ เพิ่มเติมดังนี้

สมมุติให้ a เป็นพยัญชนะ

- a หมายถึง เสียง "ออก" ต่ำ (creaky)
- á หมายถึง มีน้ำหนักตกอยู่ (accented)
- ǎ หมายถึง ไม่มีน้ำหนักตกอยู่มีจังหวะเร็ว
- o หมายถึง การเปล่งเสียงที่ปากหอนหรือไม่หอนเลย
- o_f หมายถึง การเปล่งเสียงที่พื้นนออยู่ในแนวระดับริมฝีปากกลางในขณะพูด
- a::: หมายถึง มีการยัดเสียงมาก ความมากน้อยของการยัดเสียงขึ้นอยู่กับ
จำนวนของจุดที่ใส่ไว้ข้างหลัง
- o_o หมายถึง การเปล่งเสียงที่มีฐานกรณปิดไม่สนิทแน่น
- o_o หมายถึง การเปล่งเสียงที่มีลิ้นยาวออกมานอกปาก (ซึ่งไม่ใช่ลักษณะ
แสดงฐานกรณลิ้นกับฟัน)
- a_o หมายถึง มีการหยุดก่อนพูดเสียงต่อไป
- a< หมายถึง พยางค์นั้น ๆ มีความดังค่อนข้างสูง
- a> หมายถึง พยางค์นั้น ๆ มีความดังค่อนข้างต่ำ
- a|a หมายถึง มีการหยุดเล็กน้อยระหว่างพยางค์

การถ่ายถอดเสียงพยัญชนะที่ได้ยินเพียงเล็กน้อยจะแสดงโดยเขียนลอยไว้ด้านบน เช่น
 [k[?]] เป็นต้น

นอกจากนั้นมีการใช้อักษรไทยปกติอธิบายความหมายของถ้อยคำที่เด็กเปล่งออกมา
 โดยใส่ไว้ในวงเล็บคำขวัญ หรือถ้าเป็นถ้อยคำยาวที่เด็กอ่านต่อเนื่องกัน การอธิบายด้วย
 ภาษาไทยจะใส่ในวงเล็บใต้ถ้อยคำของเด็ก ส่วนคำบรรยายกิริยาอาการใช้อักษรไทยเช่นกัน

แต่ไม่ใสวงเล็บ การใช้สัญลักษณ์แทนเสียงสระนี้ใช้สัญลักษณ์สระหลัก (Cardinal Vowels) แสดงสัญลักษณ์โดยประมาณของเสียงสระ นอกเหนือจากพยัญชนะและสระแล้ว การแสดงระดับเสียงหรือวรรณยุกต์ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องหมายแสดงวรรณยุกต์ของแมรี ชาสส์ เนื่องจากระบบวรรณยุกต์ของเด็กไทยในวัย 5-10 ขวบคล้ายคลึงกับระบบภาษาแม่ แต่มีบางกรณีที่มีการยักเสียงหรือเปลี่ยนระดับเสียงวรรณยุกต์ใน 1 พยางค์ ผู้วิจัยก็จะแสดงไว้ด้วย

สำหรับการถ่ายถอดถอดคำพูดของผู้ใหญ่จะใช้อักษรไทยปกติส่วนใหญ่ ยกเว้นพยางค์ใดที่เปล่งออกมาในภาษาพูดแล้วมีระดับทำนองเสียงหรือลักษณะพิเศษทางเสียงอื่น ๆ ที่มีอาจใช้อักษรไทยแทนได้จะใช้สัทอักษร เครื่องหมายแสดงลักษณะพิเศษทางเสียงตามตาราง I.P.A และเครื่องหมายแสดงวรรณยุกต์ระบบแมรี ชาสส์

เนื่องจากการเก็บข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้กระทำในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กถอดคำพูดของผู้ใหญ่จึงปรากฏทางด้านซ้าย ส่วนถอดคำพูดของเด็กแสดงไว้ด้านขวา

1.9 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1.9.1 เด็กไทย หมายถึงเด็กที่เกิดในประเทศไทยที่มีอายุระหว่าง 5-10 ; 4 ขวบ เป็นเด็กที่เข้ารับการศึกษานในโรงเรียนต่าง ๆ แล้ว เด็กเหล่านี้ไม่มีความพิการทางร่างกายหรือทางสมอง กล่าวได้ว่าเด็กไทยที่เป็นประชากรในครั้งนี้เป็นเด็ก "ปกติ"

1.9.2 พัฒนาการทางภาษา หมายถึงกระบวนการพัฒนาทางภาษาเริ่มจากการเปล่งเสียง คำ วลี ประโยค เพื่อใช้ในการสื่อความ และความผิดปกติทางภาษามีความหมายรวมถึงความผิดปกติทุก ๆ ด้าน

1.9.3 การพูด หมายถึงการใช้ช่วยะออกเสียงประเภทต่าง ๆ ที่มีฐานกรณ์แตกต่างกัน เพื่อใช้ในการเปล่งถอดคำในภาษาไทย การพิจารณาความผิดปกติทางการพูดจึงพิจารณาจากความหมายของ "การพูด" ในข้อนี้เท่านั้น ทั้งนี้จะไม่เน้นการเปล่งคำบางคำที่ชัดเจนแต่สื่อความหมายผิดไปบางกรณีว่าเป็นความผิดปกติทางการพูด

- 1.9.4 ปฏิสัมพันธ์ หมายถึงการที่ผู้ใหญ่และเด็กได้พูดคุยกันระหว่างมีกิจกรรมร่วมกัน การพูดคุยของผู้ใหญ่อาจสลับกับการพูดของเด็ก หรือในบางกรณีเด็กอาจพูดยาวนานกว่าผู้ใหญ่และในทางตรงข้ามบางครั้งผู้ใหญ่อาจพูดยาวนานกว่าเด็กก็ได้
- 1.9.5 ลักษณะทางสัทศาสตร์ การบรรยายลักษณะทางสัทศาสตร์ในที่มีจะมีรายละเอียดต่าง ๆ ทางเสียงซึ่งสามารถหาคะไรที่เห็นได้มากกว่าการกล่าวถึง "หน่วยเสียง" ซึ่งเป็นลักษณะนามธรรม

สำนักหอสมุด